

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 13 (1339)

Пятніца, 13 лютага 1959 года

Цана 40 кап.

Дзеячы літаратуры, тэатра, кіно, музыкі, скульптуры і жывапісу закліканы яшчэ вышэй узняць ідэяна-мастацкі ўзровень сваёй творчасці, быць і ў далейшым актыўнымі памочнікамі партыі і дзяржавы ў справе камуністычнага выхавання працоўных, у прапагандзе камуністычнай маралі, у развіцці многанацыянальнай сацыялістычнай культуры.

3 рэзалюцыі XXI з'езду Камуністычнай партыі Савецкага Саюза па дакладу таварыша М. С. Хрушчова «Аб кантрольных лічах развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1959—1965 гады».

Прэзідыум IV з'езду пісьменнікаў Беларусі.

Фота У. Крука.

Чацвёртаму з'езду савецкіх пісьменнікаў БССР

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі гораха вітае Чацвёрты з'езд пісьменнікаў БССР і ў яго асобе ўсіх літаратараў рэспублікі.

З'езд пісьменнікаў Беларусі праходзіць у незабыўныя дні, калі ўвесь савецкі народ з глыбокім хваляваннем, з пачуццём горадасці і радасці за вялікую ленынскую партыю, сваю магутную Радзіму вывучае і абмяркоўвае даклад таварыша М. С. Хрушчова на XXI з'ездзе КПСС, рэзалюцыю і іншыя матэрыялы з'езду.

Гэты з'езд знамянае ўступленне нашай краіны ў новы перыяд свайго развіцця — у перыяд разгорнутага будаўніцтва камуністычнага грамадства. Зацверджаны ім кантрольны лічбы сямігадовага плана развіцця народнай гаспадаркі нашай краіны прадугледжваюць далейшае ўмацаванне эканамічнай магутнасці ССРС, небывалы рост прадукцыйных сіл краіны, у тым ліку і Беларускай ССР, і на гэтай аснове новы хуткі ўздым жыццёвага ўзроўню і культуры працоўных.

У Савецкай Беларусі, як і па ўсёй нашай вялікай краіне, гістарычныя дакументы XXI з'езду партыі сустракаюць аднадушнае і гарачае адабрэнне і выклікаюць новы палітычны і працоўны ўздым рабочых, сялян і інтэлігенцыі.

У выкананні велічных задач камуністычнага будаўніцтва, пастаўленых XXI з'ездам КПСС, вялікая роля належыць мастацтву і літаратуры.

Савецкая літаратура, якая нясе ў масы самыя прагрэсіўныя ідэі сацыялізма, міру і дэмакратыі, па праву заслужыла шырокае прызнанне і стала важным фактарам у развіцці сусветнай прагрэсіўнай літаратуры. Яна вырасла і загартавалася ў барацьбе за перамогу палітыкі Камуністычнай партыі, якая выражае карэнныя інтарэсы народа. Савецкі пісьменнік даў належны адпор спробам рэвізіяністаў паставіць пад сумненне жыватворчасць ленынскіх прынцыпаў ідэінасці, партыйнасці і народнасці літаратуры, а таксама прынцыпаў сацыялістычнага рэалізму.

У цеснай дружбе з пісьменнікамі ўсіх саюзных рэспублік пісьменнікі Беларусі, кіруючыся вядомым партыйным дакументам «За цесную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа», працуюць над тым, каб яшчэ больш расцвіла многанацыянальная савецкая літаратура — самая перадавая літаратура ў свеце.

За апошнія гады беларускія пісьменнікі стварылі нямала добрых твораў, якія праўдзіва адлюстроўваюць нашу савецкую рэчаіснасць, самаадданую працу рабочых, калгаснікаў і інтэлігенцыі на розных участках сацыялістычнага будаўніцтва.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі выказвае шчырую ўпэўненасць у тым, што беларускія пісьменнікі будучы актыўна ўдзельнічаюць у ажыццяўленні вялікай праграмы камуністычнага будаўніцтва ў нашай краіне, намечанай XXI з'ездам КПСС.

Важнай умовай далейшага росту беларускай літаратуры з'яўляецца яшчэ большае ўмацаванне сувязі літаратараў з жыццём, павышэнне мастацкага майстэрства празаікаў, паэтаў, драматургаў і крытыкаў рэспублікі, выяўленне і выхаванне маладых таленавітых пісьменнікаў.

Беларускі народ чакае ад сваіх пісьменнікаў новых яркіх і хваляючых твораў аб вялікіх гістарычных пераўтварэннях, ажыццяўляемых у краіне, аб гераічных справах і подзвігах будаўнікоў камунізма.

Цэнтральны Камітэт Кампартыі Беларусі ўпэўнены, што пісьменнікі Савецкай Беларусі паспяхова выканаюць задачы, якія ставяць перад імі, будучы і ў далейшым верна служыць свайму народу, актыўна змагаюцца за ідэйную чыстату літаратуры, нецярпіма адносяцца да ўсякіх праў рэвізіянізма і буржуазнай ідэалогіі. Яны высока будучы несці сцяг перадавой савецкай сацыялістычнай літаратуры.

Жадаем Чацвёртаму з'езду савецкіх пісьменнікаў БССР вялікіх поспехаў у яго рабоце.

Цэнтральны Камітэт
Камуністычнай партыі Беларусі

АДКРЫЦЦЕ IV З'ЕЗДУ ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

У абстаноўцы ўсенароднага працоўнага і палітычнага ўздыму, выкліканага рашэннямі XXI з'езду КПСС, беларускія пісьменнікі сабраліся на свой чарговы IV з'езд, каб вырашыць надзвычайна творчыя пытанні, праблемы далейшага развіцця літаратуры, якія хваляюць не толькі літаратараў, але і ўвесь наш народ.

Раніца 12 лютага. Прасторная, павячэрняя ўпрыгожана зала Палаца культуры прафсаюзаў. Суды сабраліся члены Саюза пісьменнікаў БССР, госці — літаратары з братніх рэспублік, прадстаўнікі партыйных і савецкіх арганізацый сталіцы, работнікі культурных устаноў.

З'езд адкрывае народны пісьменнік Беларусі Кандрат Крапіва.

Прамова Кандрата Крапівы

Дарогія таварышы! Ад III з'езду пісьменнікаў Беларусі прайшло чатыры гады. За гэты час беларуская літаратура перажыла вялікія страты. Няма сродка нас незабывага, любімага ўсім нам Канстанціна Міхайлавіча — Якуба Коласа, Міхася Калікоўска, Алеся Стахонца, Георгія Шчырабавата, Грыгорыя Каманецкага, Уры Фінкеля, Міколы Засіма. Прашу ўшанаваць памяць іх устанавіць.

Дарогія таварышы! Пісьменнікі Беларусі сабраліся на свой Чацвёрты з'езд у звычайны час, калі савецкі народ уступае ў перыяд разгорнутага будаўніцтва камуністычнага грамадства. Працоўныя нашай краіны, натхнёныя гістарычнымі рашэннямі XXI з'езду Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, захопленыя велічымі перспектывамі, разгорнутымі ў дакладзе Мікіты Сяргеевіча Хрушчова, прыступілі да выканання грандыёзных задач.

Нашу будучыню мы рэальна бачым не толькі ў кантрольных лічах сямігадовага плана, але і ў канкрэтных справах, у грандыёзных будоўнях, якія паводле сямігадовага плана пачалі ўжо ажыццяўляцца, у брыгадах і цохах камуністычнай працы, якія арганізуюцца па ўсёй краіне.

Рашэннямі з'езду вызначаны галоўныя задачы партыі і савецкага народа ва ўсіх галінах гаспадаркі і культуры, у справе ўздыму дабрабыту народа і магутнасці нашай Радзімы.

Водгулле таго, што гаварылася з высокай крэдытнай трыбуны, разнеслася па ўсёй плане, выклікаючы бурную радасць нашых сяброў і бессяліную злосьць нашых ворагаў, якія, сцягнуўшы зубы, вымушаны прызнаць рэальнасць нашых панаў і іх сусветнае значэнне.

У выніку рэалізацыі сямігадовага плана на вышэйшую ступень узнімецца не толькі народная гаспадарка нашай краіны, не толькі матэрыяльны дабрабыт народа, але і сьвядомасць савецкага чалавек. У сьведомасці людзей усё менш будучы праўдзіва перажыць капіталізм і усё выразней будучы выступаць якасці грамадзяніна камуністычнага грамадства. У высакароднай справе выхавання савецкіх людзей, асабліва маладога пакалення, у духу камунізму пачасная роля належыць савецкай літаратуры.

Сабраўшыся на свой з'езд, мы, беларускія пісьменнікі, павінны падумаць аб тым, як узняць узровень нашай літаратуры да ўзроўню велічынных спраў савецкага народа, да ўзроўню запартэбанаванай перадавой нашай чытача — будаўніка камуністычнага грамадства.

Спецыфіка пісьменніцкай працы не дазваляе нам намыслі і творчыя планы выразіць у лічбах. Не можам мы прымяніць для падняцця сваёй вытворчасці і наважнейшыя дасягненні навукі і тэхнікі — атамную энергію, аўтаматыку, тэлемеханіку. Увесь тэхнічны прагрэс пісьменніцкай працы з часоў Піншкіна абмяжоўваецца тым, што гусінае

пра замаявілася аўтарчужай. Такое тэхнічнае ўлашчванне не гарантуе нам напісанне лепшых мастацкіх твораў, чым пісалі нашы слаўныя продкі. А тым часам гэтай недаканалай прадкладай, па-сутнасці, тым жа дэдаўскім спосабам, нам прыходзіць пісаць пра новую рэчаіснасць, пра рэчаіснасць эпохі атамных электрастанцый і касмічных ракет, пра стваральніцкую гэтай фантастычнай тэхнікі — будаўнікоў камуністычнага грамадства. Аднак адчайнасца нам няма падставы. Ёсць даступная нам і самая важная ў нашай справе вобласць — душа чалавек. Не дарэмна Аляксей Максімавіч Горкі назваў літаратуру чалавеказнаўствам.

Гэта чалавеказнаўчая сутнасць з найбольшай паўнотай праявілася імяна ў нашай савецкай літаратуры. Няма на свеце другой літаратуры, якая б з такой глыбінёй адлюстроўвала самыя высокія ідэалы чалавечыя, расказала аб самых гераічных подзвігах, адзёненых іх ад ачышчэння, вырабіла самыя высакародныя думы і пачуцці перадаўчых людзей нашай эпохі — будаўнікоў камунізма.

За гэтыя акасі ікраз і апалячэння на савецкую літаратуру нашы ідэйныя праўдзіны — буржуазныя масцей. Ім ужо больш за ўсё колыць вока прынцып лічы, на якіх грунтуецца савецкая літаратура, дзякуючы якой яна паспяхова выконвае ролю вернага памочніка партыі ў выхаванні мас. Іны злосьна напаўдаюць на творчы метад сацыялістычнага рэалізму, іх даводзіць да белай гарачкі партыйнасці і сапраўднай народнасці, якімі прасяняты творы савецкіх пісьменнікаў.

Але гэты злосьны напад ікраз і пераконваюць нас у тым, што савецкая літаратура знаходзіцца на правільным шляху. Яна і далей будзе ісці па гэтым шляху. Гарантыяй таму — пастаянныя клопаты аб савецкай літаратуры нашай роднай Камуністычнай партыі, якая заўсёды асперагае нас ад памылковых крокаў, на ўсіх этапах указвае нашай літаратуры самы верны напрамак, накіроўваючы яе на служэнне народу.

Укаванні партыі аб цеснай сувязі літаратуры і мастацтва з жыццём народа паказваюць савецкаму пісьменніку той адзіны шлях, на якім яго чакае поспех і прызнанне народа.

Кройная сувязь пісьменніка з народам — гэта жыватворная крыніца, якая заўсёды жывіць талент пісьменніка, надае мастацкую сілу і глыбіню яго творам. Яркім доказам гэтага служыць неўміручая творчы Горкага, Малкоўскага, Купалы, Коласа і многіх другіх выдатных прадстаўнікоў савецкай літаратуры.

Беларускі пісьменнік на сваім з'ездзе прыкладзе абмеркаваць розныя пытанні, якія па сутнасці зводзяцца да аднаго галоўнага: да пытання аб тым, як пісаць добрыя творы. Праўда, мы ўсе ведаем, якім патрабаваннем павінны

адпавядаць добры твор у нашым разуменні. Ён павінен быць высакародным па амету і высакародным па якасці адлюстравання рэчаіснасці. Мы павінны пісаць праўду аб нашай рэчаіснасці, асвятляючы яе з марксісцка-ленынскіх пазіцый. Заецца, усё ясна. Садзіся і пішы. Але на справе гэта выходзіць далёка не так проста. Былае, напісанне пісьменнік твор і гатоў паклясціся, што напісаў чыстую праўду. Нават можа дакументальна павердзіць, што ўсё імяна так і было ў жыцці. Паглядзіш дакументы: праўда, былі такія факты. Пачытаеш твор: няпраўда, а то і горш: пакальпі. Гэта значыць, што праўда фактаў і мастацкага праўда не тое самае. Гэта значыць, што пісьменнік павінен бачыць не толькі факты, але і іх узаемазвязь, ведць заканамернасці жыцця, тады толькі факты саслужаць яму добрую службу.

Былае і іначай. Пісьменнік напісаў твор, здавалася б, і бездакорна ў ідэйных адносінах. І ўсё ж ён не дасягае мэты. Дзяржава гэта тады, калі ідэя выражана ў творы абстрактна, калі правільныя думы і погляды падмацоўваюцца толькі бледнымі ілюстрацыямі, калі пісьменнік забывае пра непакісны закон мастацтва, у якім агульнае выражаецца праз індывідуальнае, праз канкрэтнае, праз жывыя фарбы жыцця, праз асцяражны чалавечы вобразы. Калі ідэя няма, ідэя застаецца мёртвай гатога, не здольнай закрэпіць струны чалавечай душы.

Наогул праблема напісання добрага твора з'яўляецца для пісьменніка пастаянай. Яна не можа быць ім вырашана раз і назаўсёды. Нават той шчаслівец, якому ўдалося напісаць дасканалы твор, не можа аўтаматычна паўтарыць гэта другі раз. Працуючы над наступным творам, ён вымушаны вырашаць праблему нанова. Сталяй тэхналогіі ў пісьменніцкай працы няма. Мы, у адраозненне ад прамысловасці, не можам наладзіць серыйную вытворчасць. Кожны сапраўды мастацкі твор з'яўляецца ўнікальным. А калі пачынаецца серыйны выпуск, значыць, трэба даваць трыжывы гудзі: пайшоў брак.

Як няма ў нас шаблона для вытворчасці мастацкай прадукцыі, так яго не павіна быць і ў творчых адносінах. Кожны твор, як з'ява ўнікальная, патрабуе асаблівага індывідуальнага падыходу з боку крытыка. Але гэта не азначае, што ў нас наогул няма ніякіх крытэрыяў, што ў справе творчых адносінаў павінны быць суб'ектывізм. Ёсць агульная марксісцка-ленынская метадалогія, якая з'яўляецца надзейнай апаорай для ацэнкі любога мастацкага твора.

Кіруючыся гэтай метадалогіяй, удзельнікі нашга з'езду змогуць даць правільную ацэнку творам беларускіх пісьменнікаў, таку, што было зроблена намі ў мінулым, чаго няма яшчэ не хапае і як нам у далейшай працы ад гэтых недахопаў пазбавіцца, каб з поспехам выка-

наць вялікія задачы, пастаўленыя перад савецкай літаратурай партыяй і народам.

Таварышы! Я рад паведаміць, што для ўдзелу ў рабоце нашга з'езду да нас прыехалі дарогія госці: дэлегацыя Савеза пісьменнікаў СССР у складзе Валяціна Катаева, Уладзіміра Піменава, Цеофіліса Цільвіціса, Міхаіла Гарбачова, дырэктара Дзяржлітвыдавецтва Грыгорыя Уладзімікіна; з Украіны — Юры Збанацкі, Мікола Нагібэда і Тэрэнь Шафенка; з Ленінграда — Вадзім Мяснікер, Павел Кабароўскі, Арсен Астроўскі; з Арменіі — Геворк Эмін; з Літвы — Альгірдас Полюс; з Латвіі — Адольф Талцыс; з Туркменіі —

Какалі Бардыеў; з Малдавіі — Мікалай Раманенка.

Дазвольце ад вашага імя сардэчна прывітаць нашых дарогіх гасцей. Таварышы! На з'ездзе прысутнічае 153 члены СП БССР. Сярод іх ёсць таварышы, якія на з'ездзе прысутнічаюць упершыню. Гэта тыя, каго мы прынялі ў саюз пасля Трацяга з'езду пісьменнікаў БССР. А прынялі мы за гэты час каля 60-ці чалавек.

Дазвольце мне ад імя ўсіх прысутных прывітаць маладое папаўненне нашых радоў і жадаць яму добрых поспехаў у творчай працы.

Чацвёрты з'езд пісьменнікаў БССР аб'яўляю адкрытым.

Промову К. Крапівы прысутныя ў зале выслухалі з вялікай увагай.

Па прапанове Тараса Хадкевіча на выбарацця прэзідыум з'езду. У яго ўваходзяць: кандыдаты ў члены Прэзідыума ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі К. Т. Маузураў, сакратар ЦК КП Беларусі Ц. С. Гарбуноў, народны мастак БССР Заір Азбул, Арсен Астроўскі (Ленінград), Патрусь Броўка, Васіль Барысенка, Бердыеў Какалі (Туркменія), Янка Брыль, Канстанцін Буйла, Яўген Васіліўна, Васіль Вітка, Грыгорый Уладзімікіна (Масква), Патрусь Глеба, старшыня Саюза мастакоў БССР П. Гаўрыленка, Ілья Гурскі, Іван Грамовіч, Юры Збанацкі (Украіна), рэдактар газеты «Советская Белоруссия» А. А. Злаваравіч, міністр асветы БССР І. М. Ільшын, Кандрат Крапіва, Валяцін Катаеў (Масква), сакратар Ленінскага райкома КП Беларусі Г. Мінска А. П. Караткевіч, Павел Кавалёў, Аркадзі Куляшоў, міністр культуры БССР Т. Я. Кісялёў, сакратар ЦК ЛКСМ Беларусі Г. А. Крымулін, Міхась Калачынскі, народны артыст БССР У. А. Корш-Сабын, сакратар Мінскага абкома КПБ А. Т. Кузьмін, Міхась Лынькоў, Ул. Ф. Лудзевіч, Янка Маўр, Тэрэнь Масянка (Украіна), дырэктар Дзяржаўнага выдавецтва БССР З. П. Маузураў, Аляксандр Міронаў, Мікола Нагібэда (Украіна), Пімен Панчанка, Уладзімір Піменаў (Масква), рэдактар газеты «Звязда» В. А. Лыжкоў, Піліп Пестрак, Альгірдас Полюс (Літва), першы сакратар Мінскага гаркома КПБ А. Д. Рудак, Мікалай Раманенка (Малдавія), рэктар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта А. Н. Сеўчанка, Максім Танк, Адольф Талцыс (Латвія), Мікола Ткачоў, рэдактар газеты «Валгаская праўда» В. Л. Фяскоў, загадчык аддзела агітатыві і прапаганды ЦК КП Беларусі М. А. Халіпаў, Цеофіліс Цільвіціс (Літва), старшыня Саюза кампазітараў БССР Я. К. Цікоці, Іван Шамякін, Вадзім Шафнер (Ленінград), народны артыст ССРС Р. Р. Шырма, Геворк Эмін (Арменія).

Па прапанове Патруся Глебікі выбіраецца ганаровы прэзідыум з'езду ў складзе Прэзідыума ЦК КПСС на чале з Першым Сакратаром Цэнтральнага Камітэта КПСС і Старшынёй Савета Міністраў Саюза ССР Мікітам Сяргеевічам Хрушчовым. Прысутныя

бурнымі апладысмантамі сустракаюць гэтую прапанову. Усе ўстаюць. Прысутныя гораха апладыруюць нашай роднай Камуністычнай партыі і яе ленынскаму Цэнтральному Камітэту.

Сакратарыят IV з'езду пісьменнікаў БССР па прапанове Патруся Прыходзькі выбіраецца ў наступным складзе: Андрэй Александровіч, Анастоль Вялюгін, Алесь Звонак, Уладзімір Карпаў, Кастусь Кірэнка, Алесь Купцаў, Максім Лужанін, Раман Сабаленка, Тарас Хадкевіч, Уладзімір Юрвіч, Алесь Якімовіч.

Затым па прапанове Язэпа Семяжона выбіраецца мандатная камісія з'езду ў наступным складзе: Эдзі Агнявец, Алесь Бачыла, Віталі Воўскі, Сяргей Грахоўскі, Уладзімір Дубоўка, Аляксей Карпюк, Усевалд Краўчанка, Іван Мележ, Янка Скрыган.

Зацвердзяецца парадок дня з'езду:

1. Па шляху служэння народу.

Даклад старшыні праўлення ЦП БССР т. Броўкі П. У.

2. Справаздачны даклад рэвізійнай камісіі.

Дакладчык — член рэвізійнай камісіі т. Ткачоў М. І.

3. Выбары праўлення ЦП БССР і рэвізійнай камісіі.

4. Выбары дэлегатаў на III з'езд пісьменнікаў ССРС.

Старшынствуючы тав. Крапіва прадастаўляе слова сакратуру ЦК КП Беларусі таварышу Ц. С. Гарбуноў, які зачытае прывітанне Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі IV з'езду пісьменнікаў БССР.

Прывітанне ЦК КП Беларусі IV з'езду пісьменнікаў БССР усё літаратары і запрошаныя на з'езд таварышы сустракаюць бурнымі апладысмантамі.

Слова для даклада прадастаўляецца старшынёй праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Петрусю Усцінавічу Броўку. (Даклад таварыша П. Броўкі друкуецца ў скорочаным выглядзе ў сённяшнім нумары нашай газеты).

Са справаздачным дакладам рэвізійнай камісіі выступіў член рэвізійнай камісіі М. Ткачоў. Затым пачаўся спрэчка.

З'езд працягае сваю работу.

НА ШЛЯХУ СЛУЖЭННЯ НАРОДУ

Даклад старшыні праўлення СП БССР тав. П. У. БРОЎКІ на IV з'ездзе пісьменнікаў

Дарэгі таварышы!

Наш з'езд адкрываецца пасля вялікай падзеі, якая адбылася ў жыцці савецкага народа, — пасля XXI Ленінскага з'езду Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, які прыняў велічны план пабудовы камуністычнага грамадства. Увесь савецкі народ, увесь сацыялістычны лагер, усё прагрэсіўнае чалавечства свету захоплены надзвычайнымі перспектывамі новага плана і перакананы ў паспяховай яго выкананні. Даклад Першага Сакратара Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і Старшыні Савета Міністраў СССР тав. М. С. Хрушчоў, выступленні дэлегатаў на XXI з'ездзе КПСС, рашэнні, прынятыя ў з'ездзе, раскрываюць перад усімі намі набачаны далейшы шлях нашай народнай і сацыялістычнай працы ў ім з'яўляюцца самымі лепшымі маршам чалавечства — пабудовы камуністычнага грамадства ў нашай краіне.

Новая сямігодка патхне на стварэнне новых здобываў увесь народ, велікі глыбока хваляе яна і нас, працаўнікоў літаратуры і мастацтва. Наш IV з'езд пісьменнікаў Савецкай Беларусі адкрываецца ў вельмі знамянальным для нас усіх час. Толькі што скончыў сваю працу гістарычны XXI з'езд КПСС, з'езд будаўнікоў камунізму. Нядаўна мы адзначалі дзве вялікія даты ў жыцці беларускага народа — 40 год з дня ўтварэння Камуністычнай партыі Беларусі і 40-год нашай роднай Савецкай Беларусі. Восем чаму на нашым з'ездзе хочацца, хоць і вельмі спісяла, вярнуць агляда тую слаўную шляху развіцця, які прайшла беларуская мастацкая літаратура пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі за 40 год Савецкай улады на Беларусі.

ВЯЛІКАЯ Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя адкрыла перад беларускім народам набачаныя прасторы развіцця. Заваяваны і беспраўны, прыгнечаны на працягу стагоддзяў, ён атрымаў усё магчымыя бурна развіцця разам з усімі народамі, якія наслялі будыць пераможца імперыі. На аснове мудрай нацыянальнай палітыкі Камуністычнай партыі, на непасрэды і ініцыятыву вялікага правадары У. І. Леніна, і студзеня 1919 года была абвешчана Беларуска-Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка.

Беларускі народ, прыгнечаны вялікай, атрымаўшы волю і ўсе правы дзякуючы перамоце Вялікага Кастрычніцкага, непамерна шпэркімі крокамі пайшоў па шляху свайго развіцця. З кожным годам будаўніцтва расла яго эканоміка, уздымалася сельская гаспадарка, будаваліся новыя фабрыкі і заводы, а разам з імі расла новая, сацыялістычная культура Савецкай Беларусі.

У такіх умовах мінулага жыцця Беларусі, калі была забаронена нават беларуская мова і калі беларускае слова лічылася «хамскім» і «мушкетэрам», адсутнічала ўсялякая магчымасць для развіцця беларускай культуры, для развіцця беларускай мастацкай літаратуры. Народныя таленты не мелі магчымасці развіцця, яны гінулі пад невинным цяжарам жыцця. Пакутныя думы іх заставалі ў народных песнях і скачках, у вузай творчасці, у напевах дудароў і гусяроў. Творы паэтаў хадзілі ў народзе ў рукавіцах выгладзе. Пісьменніцтва-прафесіяналаў не было. І не здала, з болем аглядаючы шлях свайго народа, малыя Янка Купала, урываючы часіну ад непаспелых прац, у свой час пісаў:

Кожны край мае тых, што апяваюць,
Чым ёсць для народа упадок і хвала,
А беларусы нікога ж не маюць,
Ніхай жа хоць будзе Янка Купала.

Беларуская мастацкая літаратура ў асобе Купалы і Коласа заваявала даўня свету аб сваім існаванні дзякуючы абуджальнаму ўздзею першай рускай рэвалюцыі. Вялікі рускі пісьменнік Максім Горкі ўсім сэрцам аддані станаўчыя, у якім прасілі першыя парасткі маладой літаратуры народа, які змагаўся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне, і па-бачкоўску падтрымаў іх.

Янка Купала і Якуб Колас, якія ўрасталі на лепшых узорах класічнай рускай літаратуры, на лепшых збытках рускай рэвалюцыйна-дэмакратычнай літаратуры, з'явіліся сапраўды заснавальнікамі беларускай мастацкай літаратуры. Пешкі і Накрасаў, Талстой і Чэхаў, Гоголь і Горкі, а таксама вялікі ўкраінскі кабар Тарас Шаўчэнка былі іх сапраўды мастацкімі і калі паіраўнікі Купалы і Коласа Францішак Багушэвіч і другія пракладлі першыя свежыя беларускага мастацкага слова, дык Янка Купала і Якуб Колас узялі гэта слова да сапраўдных вышчым, саргалі яго цямлю сапраўднага майстэрства, а дзякуючы набачаным магчымасцям, якія адкрыліся пасля Вялікага Кастрычніцкага, вывелі яго на шырокі прастор развіцця. Дзякуючы ідэяльным клопам Камуністычнай партыі перад беларускай мастацкай літаратурай з першых дзён Савецкай улады адкрыліся набачаныя магчымасці.

І сапраўды, калі дакастрычніцкую беларускую мастацкую літаратуру можна назваць невялікай ручайкай, якая паміж твані і дрыгвы настойліва імкнулася да сонца, дык

літаратуру, якая ўзнікла ў Беларусі ў першыя гады Савецкай улады, можна параўнаць з сапраўдным бурным патокам, што, вышаўшы на шырокі прастор, уліся ў магчымасці рэвалюцыйна-нацыянальнай савецкай літаратуры.

Тое, што беларуская мастацкая літаратура з першых год існавання Савецкай улады стала актыўным памочнікам свайго народа, тлумачыцца ў першую чаргу вялікай патхняючай сілай стваральнай працы савецкага народа, вялікай патхняючай сілай беспрэжых ідэй марксізма-ленінізма, а ў поўнай ступені і добрым, патхняючым прыкладам самаадаганага служэння народу такіх выдатных мастакоў слова, як Янка Купала і Якуб Колас.

Янка Купала, Якуб Колас, прывяўшы свае творы станаўленню новага жыцця. Для літаратурнай моладзі, якая бурна ішла ў літаратуру, добрымі прыкладамі з'яўлялася творчасць дарэвалюцыйных паэтаў Максіма Багдановіча і Цёткі, Алеся Гурло і Шкіры Гартгага, Які Журы і Канстанціна Булы.

Але адным з самых галоўных фактараў будынага росту маладой беларускай савецкай літаратуры з'яўлялася вучоба маладых беларускіх паэтаў і пісьменнікаў у рэвалюцыйных рускіх паэтаў і пісьменнікаў, у Максіма Горкага, Дзям'яна Беднага, Уладзіміра Маякоўскага і другіх.

Міхася Чарот прыйшоў у беларускую літаратуру ў 1918 годзе з твораў, напоўненых пафасам рэвалюцыйнай барацьбы і ўнёс свежы, магутны струмень пазіў новых дзён, пазіў пераможца грамадства. Культурная рэвалюцыя, якая пераможца прайшла на краіне, глыбока ўкарыніла народныя масы, вылучыла з глыбін народа нізкі таленавіты людзей, што сталі яго адданымі песнярамі.

Камуністычная партыя дбайна вырашчала літаратурныя кадры. Працягвалася ажыццяўленне нацыянальнай палітыкі сур'яла таму, што ў першыя гады Савецкай улады на Беларусі разгарнуўся масавы літаратурны рух. Літаратурная моладзь ішла з фабрык і вёсак, з навучальных устаноў, групавалася вакол Камуністычнага Саюза Моладзі. Восем чаму, нізкі, не выпадкова першая літаратурная арганізацыя на Беларусі, якая налічвала ў сваіх радах каля 500 членаў, прывяла да назвы «Маладняк». Членамі з'яўляліся не толькі ўжо выяўленыя пісьменнікі, але і тыя, што яшчэ толькі чыналі пісаць. Дзейнасць «Маладняка» шырока прасякла ў народныя масы, несучы туды жывое мастацкае слова, якое змагаўся за перамогу новага над старым.

Вядома рэч, што ў такой масавай арганізацыі, якой быў «Маладняк», у час складанай, суровай класавай барацьбы меліся асобныя людзі з публічнымі хістаннямі і нацыяналістычнымі настроямі, але ў пераважнай большасці гэтага арганізацыя была здарова, моцна і цвёрда стаяла на пазіцыях партыі.

Мне здаецца, што доўгі час давала няправільнае ацэнку літаратурнай арганізацыі «Узвышша». Трэба сказаць, што, баспрэчна, на нацыяналістычным хістанні і настроі «Узвышша» хварэла болей, чым «Маладняк». Больш правільна, што члены літаратурнага згуртавання «Узвышша», асабліва так званыя «правае крыло», няправільна разумелі задачы савецкага мастацтва. Жадачы адрозніцца ад масавага «Маладняка», яны толькі слабе прывялі сапраўдныя майстры, Некаторыя з іх лічылі, што мастацтва стаяць над жыццём, нават можна сказаць ідэалізаваць «мастацтва дэля мастацтва». Адчуваўся і тое, што «Узвышша» не жадала падпарадкавацца партыйнаму кантролю.

Некалькі слоў пра арганізацыю «Польмя». Яна існавала нядоўга. Галоўным прычынам, на аснове якое стварылася «Польмя», відаць, было тое, што старэйшыя пісьменнікі таксама хацелі вылучыцца з масавай арганізацыі «маладнякоўцаў», бо ў іх нібы сапраўдна творчая праца падменьвалася масавай работай.

І спыніўся на роў гэтых арганізацый таму, што ў іх на працягу доўгага часу разгорваўся літаратурны рух у Беларусі.

Існавалі яшчэ такія арганізацыі, як «Проблём» і «Літаратурна-мастацкая камуна». Але яны, на сутнасці, не адгразлі ніякай ролі ў развіцці літаратуры.

Камуністычная партыя Беларусі ўсяля дамагалася развіцця здаровай літаратурнага руху і сурова крытыкавала ўсялякі адхіленні ад савецкага мастацтва і нацыяналістычных настроі асобных пісьменнікаў.

Разгорванне літаратурнага руху ў самым маштабе рабіла сваю уплыў на літаратуру Беларусі. Стваріліся Усеагульны асацыяцыі пралетарскіх пісьменнікаў пацігнула за сабой старанне БелаПП, якая зрабіла німаля карыснага на пэўным этапе, згуртаваўшы ўвагу пісьменнікаў вакол азад пралетарскай літаратуры. Але пры сваіх аддатных якасцях БВАПП і таксама БелаПП мелі шмат недахопаў. У тым часе было німаля вульгарызаванасці наскокаў, нарыклад, выступленні Л. Бонд і інш. БВАПП і БелаПП не маглі аб'яднаць усю літаратурна-творчую сілу краіны. Восем чаму стварэнне на рацённым партыі адзінага Саюза савецкіх пісьменнікаў з'явілася вялікай падзеяй у развіцці нацыянальнай савецкай літаратуры.

У гэтым годзе спаўняецца 25 год

з таго часу, як адбыўся I Усеагульны з'езд савецкіх пісьменнікаў, які пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі вызначыў далейшы шлях развіцця савецкай літаратуры і арганізацыйна-аформіў Саюз савецкіх пісьменнікаў на чале з вялікім рускім пісьменнікам А. М. Горкім. З таго часу наша агульнасаюзная шматнацыянальная літаратура прайшла слаўны шлях свайго развіцця, дамаглася пелізнага росту, стала адною з перадавых, рэвалюцыйных літаратур свету. Разам з усімі братамі літаратурнага значнаго пспеху дасягнула і наша беларуская савецкая літаратура.

У СЛАВНУЮ 40-ю гадавіну нашай рэспублікі нам трэба прааналізаваць свой шлях, аглядацца на тое, што ўжо зрэна, а галоўнае, вызначыць свае надалейшыя задачы.

А зроблена нам німаля. За 40 год Савецкай улады беларуская мастацкая літаратура вырасла ў велізарную сілу і з'яўляецца верным памочнікам Камуністычнай партыі ў пабудове камуністычнага грамадства.

Беларуская савецкая літаратура з першых дзён свайго нараджэння дапамагала роднай партыі і свайму народу ў пабудове новага жыцця, у суровай барацьбе са старым, з перахыткамі мінулага, яна дапамагала партыі выхаванне чалавека ў новым, савецкім духу.

Беларуская савецкая літаратура ў сваіх творах адлюстроўвала велізарнае значэнне, якія адбыліся ў краіне — індустрыялізацыя і калектывізацыя краіны. Яна дапамагала партыі паспяхова змагацца за здзяйсненне гэтых галоўных этапаў ў жыцці савецкага народа.

Дзякуючы ідэяльным кіраўніцтвам Камуністычнай партыі наша літаратура паспяхова перамагла нацыяналістычныя настроі асобных пісьменнікаў.

таратараў і правяла значную работу на інтэрнацыянальным выхаванню мас.

Беларуская савецкая літаратура ўсаўляла працоўныя песні свайго народа, вялікі здобыток яго за гады Савецкай улады, яна адлюстроўвала ў сваіх творах лепшыя людзей стваральнай працы і нывінада бачалася тых, хто перапхаджаў сацыялістычным росту нашай радзімы.

Беларуская савецкая літаратура заўжды змагаўся за ўз'яданне свабоды радзімы ў адзін Савецкай Сацыялістычнай Рэспубліцы. Асабліва актыўная роля тут належала таварышам, якія ў цяжкіх падлолі змагаўся за фашыстскай пілсудчайнай, што прынятага народ. Асабліва і творчая дзейнасць Максіма Танка, Ніла Пестрака, Валіцкіна Таўла, Міхася Машары, Міхася Васілька, Міколы Засіма. Ніны Тарас была накіравана на перамогу над ворагам. Прыход іх у нашу літаратуру значна ўзмацніў яе.

Беларуская савецкая літаратура заўжды была са сваім працоўным, герачым народам і ў дні радасці і ў дні гора. Калі пачалася халівая вайна, калі гітлераўскія бандыты пачалі руйнаваць нашы гарады і сёлы, беларускія пісьменнікі адразу сталі ў рады змагароў за часць, свабоду і неалежнасць сацыялістычнай радзімы. І сваім пером і са зброй у руках яны, не шкадуючы сіл, самаадагана змагаўся на шматлікіх франтах Вялікай Айчыннай вайны і ў партызанскіх атрадах. Некаторыя з іх загінулі ў барацьбе, але іх творы працягвалі ўнесць час нішчадна біць ворага.

Новы этап пачаўся ў развіцці нашай літаратуры пасля сканчэння Вялікай Айчыннай вайны. Беларуска мастацкая літаратура ў пасляваенныя гады вырасла ў вялікую сілу. Дастаткова сказаць, што з некалькіх дзесяткаў членаў саюза пасля вайны наша арганізацыя сёння налічае каля 200 чалавек. І трэба сказаць, што ў пераважнай большасці гэта людзі творча-здольныя, з багатым вопытам жыцця, якія за апошні пасляваенны час стваралі німаля каштоўных твораў, шырока вядомых нашаму агульнасаюзнаму чытачу.

Падсумоўваючы наш творчы шлях за сорак год існавання Савецкай улады на Беларусі, мы бачым, што дзякуючы ідэяльным клопам нашай роднай Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада беларуская мастацкая літаратура з некалі беспраўнай і прыгнечанай пры парыме, вырасла ў магчымую сілу і стала адною з перадавых атрадаў нашай нацыянальнай савецкай літаратуры.

Лепшыя творы нашых паэтаў і пісьменнікаў сёння вядомы не толькі беларускуму народу, а і ўсёму

шматлікаму савецкаму чытачу і па-за межамі нашай радзімы.

Чым характэрны час, які мы праходзім паміж нашымі III і IV з'ездамі?

ЗА ЧАТЫРЫ гады, якія прайшлі паміж нашымі з'ездамі, адбыліся велізарныя падзеі ў жыцці савецкага народа, якія маюць сувесна-гістарычнае значэнне. Рашэнні XX з'езду глыбока па-партыйнаму далі ацэнку прайзыхаў савецкім народам этапам і вызначылі далейшы шлях пабудовы камуністычнага грамадства. За гэтыя гады савецкі народ дамогся новых слаўных перамог ва ўсіх галінах свайго сацыялістычнага развіцця, у рэспубліцы вырасла прамісловасць, электрыфікацыя краіны, дзякуючы клопам партыі значна ўзвылася сельская гаспадарка. Савецкая навука здзівіла свет сваімі выдатнымі перамогамі. Запуск штучных спадарожнікаў Зямлі і касмічнай ракеты — трыумф савецкай навуковай думкі і тэхнікі.

Рашэнні XX з'езду КПСС мелі вялікае значэнне і для далейшага паспяховага поспеху савецкай літаратуры. Пераадоленне культуры асобы, які шкодна ўплываў на развіцці літаратуры, адкрыла перад савецкімі літаратурамі вялікі, неабмежаваны прастор для творчай дзейнасці.

Савецкія пісьменнікі, узброеныя гістарычнымі рашэннямі партыі, павіналі змагацца за вырашэнне сваіх ісютных задач. У гэтыя творы напружаны час, калі ў капіталістычным свеце актыўнавалася варажна імперыялістычнай ідэалогія, усёй савецкай літаратуры, а ў тым ліку і беларускай, давалася актыўна змагацца супраць яе наступу.

Справакаваны імперыялістамі венежскіх падзеі актыўнавалі варажныя сілы, ажылі реакцыйныя сілы і ў літаратуры, якія пад сцягам так

званай «свабоды творчасці», павялі шалены наступ супраць асноўнага ў нас — метад сацыялістычнага рэалізму, супраць партыінасці нашай літаратуры.

У Венгрыі, у Югаславіі, а ўслед за імі ў Польшчы выступілі ідэалогі рэвізіянізма, якія, атакуючы метад сацыялістычнага рэалізму, спрабавалі зганіць усю дзейнасць савецкай літаратуры — перадавой сацыялістычнай літаратуры свету. Усе вы памыталіся гэтыя зносныя выступленні. Чаго толькі ні гаварылі яны ў аднас савецкай літаратуры, а галоўнае, сцвярджалі, што савецкі літаратуры забавлены «свабоды творчасці».

Яшчэ ў 1905 годзе У. І. Ленін у артыкуле «Партыйная арганізацыя і партыйная літаратура» пісаў: «Літаратурная справа павіна стаяць часткова агульнапралетарскай справы, «кадэсікам і вінкікам» аднаго адзінага, вялікага, сацыял-дэмакратычнага механізма...» І далей, прабачыць нападкі з боку буржуазіі, У. І. Ленін гаварыў, што «знойдучы нават, бады, істэрчным інтэлігентам, якія ўзнімучы ламант на поваду такога параўнання, якое прымае, амерыцкае «буржакратыі» свабодную ідэю літаратурнай творчасці і г. д. і г. д. На сутнасці справы, падобная ламант была б толькі выражэннем буржуазна-інтэлігентскага індывідуалізма! Як гэта падоба да сучасных рэвізіяністаў!

На вялікі жалі, і ў савецкай літаратуры з'яўляліся творы, якія не дапамагалі нашаму будаўніцтву, а перахаджалі яму, не памнажалі здобыткі савецкай літаратуры, а на носілі ёй шкоду. Справа ідзе аб раманах Дудзінава «Не хабам адзіным» — творах ідэяльна-зганітым, шкодным. Аб званых творах Яшны, Гранаіна, Кіравава і др. Шплену праўлення Саюза пісьменнікаў СССР вызваў сваю рашучую думку, асудзіў гэтыя творы і заклікаў да актыўнага нашай барацьбы за прычыноўны крытыку, за партыінасць савецкай літаратуры.

Усім нам вядома і ганебнае выступленне Барыса Пастарнака, які ў рамана «Доктар Жыгала» выступіў сапраўды вораг супраць самага святага, супраць нашай Савецкай Радзімы, Пастарнак, які адрадыні Радзімы, сурова асуджам усёй савецкай гомаджэскаю.

Цэнтральны Камітэт КПСС многа ўвагі аддаў з'яданню творчых сіл савецкай літаратуры, выпраўленню памылак, узброенню літаратурна марксіска-ленінскай ідэалогіяй. Наряды, якія праводзіліся ў ЦК КПСС на пытанні літаратуры і асабліва выступленні М. С. Хрушчоў «За пэсуну сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа» вызначылі перад савецкай літаратурай яскравы шлях яе далейшага развіцця.

Некаторыя, так званыя «носьбіты праўды» на ўсёй савецкай літаратуры, ды той-сёй і ў нашай беларускай, фарбавалі ўсе на чорны колер і знарок не заўважаючы светлага, справавалі дарэсці патрыясці такой крытыкі неабходнае выпраўленне адваротнае — знішчэнні ў чытача веру ў стваральную магчымасць нашага народа.

«А галоўная лінія развіцця заключалася ў тым, — кажа тав. Хрушчоў, — каб літаратура і мастацтва былі заўсёды непарушна з'яданы з жыццём народа, праўдзіва адлюстроўвалі багачце і шматграннасць нашай сацыялістычнай рэалінасці, аскара і пераканальна паказвалі яскравую пераўтваральную дзейнасць савецкага народа, высакорнасць яго імкненняў і мэтаў, высокія маральныя якасці. Вышэйшае грамадскае прызначэнне літаратуры і мастацтва — узнімаць народ на барацьбу за новыя поспехі ў будаўніцтве камунізму».

Барацьба, якая праведзена савецкай літаратурай супраць розных адхіленняў ад марксіска-ленінскай ідэалогіяй, ідэалогіяй, супраць атак буржуазнай ідэалогіяй, а галоўным чынам супраць рэвізіянізма, не прайшла дарэмна. Творчыя сілы савецкай літаратуры з'яданы моцна вакол роднай Камуністычнай партыі, яны жыюць у адзінства з жыццём народа, ідэяльнымі рашэннямі партыі, павіналі змагацца за вырашэнне сваіх ісютных задач. У гэтыя творы напружаны час, калі ў капіталістычным свеце актыўнавалася варажна імперыялістычнай ідэалогія, усёй савецкай літаратуры, а ў тым ліку і беларускай, давалася актыўна змагацца супраць яе наступу.

Справакаваны імперыялістамі венежскіх падзеі актыўнавалі варажныя сілы, ажылі реакцыйныя сілы і ў літаратуры, якія пад сцягам так

званай «свабоды творчасці», павялі шалены наступ супраць асноўнага ў нас — метад сацыялістычнага рэалізму, супраць партыінасці нашай літаратуры.

Трэба сказаць, што, за выключеннем асобных хібаў, беларуская савецкая літаратура правяла слебе ў гэты час ідэяна-загартаванай, неспрымамай да розных варажных праў, адным з перадавых атрадаў шматнацыянальнай савецкай літаратуры. Высокая ацэнка, дадзена ёй у гэты час Першым Сакратаром ЦК КПСС М. С. Хрушчовым, патхне яе на новы творчы поспехі.

Таварышы! Чатыры гады, якія прайшлі паміж нашымі з'ездамі, яра і характэрны тым, што, нягледзячы на вострую ідэалагічную барацьбу, якую давала ўсё савецкай літаратура, савецкая літаратура забавалася новымі высокаідэяльнымі і высокамастацкімі творамі, якія ўзнімаў яе на новую ступень.

Пасля XX з'езду Камуністычнай партыі асабліва вызначыўся паварот да сучаснай тэмы. Паказваў на ўсёй велічы народ-стваральнік, народ-творца гісторыі — чачасная задача нашых пісьменнікаў і мы ўжо маем німаля поспеху ў гэтай галіне.

Сучасная, хваляючая тэма па-сапраўднаму прыцягла ўвагу савецкай літаратуры і гэта зрамавала. Гісторыя не ведала такіх выдатных падзей ў жыцці, такіх выдатных працоўных подзвігаў, якія мы нагадваем сёння кожны дзень, і наш абавязак уздымаць творчую актыўнасць народа вакол гэтага, адлюстроўваць яе для сучасных і наступных пакаленняў. Вельмі няправільна сцвярджаюць некаторыя тэарэтыкі, што для гэтага неабходна вялікі пражмак часу. Наслухацца іх парады, значыць, прасіць галоўнае, а гэта будзе для нас недаравальна. Творчая практыка многіх выдатных пісьменнікаў даводзіць тое, што многі вялікія творы ствараліся ў гарачых слядах падзеяў. Усё залежыць ад вопыту і нагледнаснасці аўтара, ад яго ідэяльнага ўзбраення, ад ступені яго прафесіянальнага майстэрства.

Разам з усімі братамі літаратурамі немалых поспеху за гэты час дасягнула і беларуская мастацкая літаратура. Больш сціп выданы ў ўсіх жанрах выйшла за апошні гады.

НА БОЛЬШ актыўнымі былі нашы праязкі і што самае галоўнае — яны па-сапраўднаму павярнулі да тэм актуальным да паказу ў сваіх творах, героікі сённяшніх дзён. Выхад у свет пралага шэрагу новых раманнаў за такі параўнальна кароткі час сведчыць аб поўнай стацасці нашай літаратуры.

«За годом год» Уладзіміра Карпава і «Крыніцы» Івана Шамякіна, «Даль палыва» Тараса Хадкевіча і «Над Нёманам» Уладзіміра Дадзімава адлюстроўваюць на сваіх старонках тое, чым жыў наш народ сагоня. З'явіўся рад апавесці «Перад усходам сонца», «Нявестка» Алеся Кулакоўскага, «Пасля вяселля» У. І. Шаўчэка, «Гудкі абуджаюць вясну» Р. Няжы, «Блакiтнае ззяненне» Р. Сабаленкі, «Дзеньчына з Ваўкаўска» Алеся Карніка, «Няроўная дарога» А. Асіпенкі. Усе яны змястаюць на мастацкіх якасцях, але рэзультат іх з'яўляецца жыццём нашага рабочага класа, калгаснай вёскі, нашай інтэлігенцыі. Добра, што некаторыя з іх прысвечаны нашай моладзі.

Не забываецца беларускімі праязкі і слаўнае мінулае нашага народа. Міхася Лынькоў надрукаваў папым раман-эпапею «Беломорскія дні». Аркады Чарнышэвіч — раман «Світанне» аб станаўленні Савецкай улады ў беларускай вёсцы, выйшлі ў свет апавесці «Юнацтва ў дарозе» Рамана Сабаленкі, раман «У агні» Гілея Гуркава. Выдадзены пасмертным выданні твораў Алеся Стаховіча і Георгія Шчарбаева.

Актыўнавалася наша моладзь. З'явіліся апавесці маладых аўтараў:

«Чачык» І. Пташнікова, «Назаўсёды» У. І. Шыцкі, «Надзёя» А. Марціновіча, «Калі ў сорцы вясна» Г. Сапрыкі, «Бадэжава віна» М. Продзева, творы В. Быкава, В. Адамчыка.

Рускія праязкі, якія жыюць, працуюць у нашай рэспубліцы, стварылі за гэтыя гады таксама рад буйных твораў, сарод іх: «Добры дзень, мора!» А. Міронава — аб жацццц беларускага хлопца-марака, «Разліў» П. Валкадзевы — аб будаўніцтві Сталінградскай гідрэлектрастанцыі, «Сабры-таварышы» М. Гарузева — аб партызанскім жыцці. «Камея» з камем» П. Паспернікава — аб будаўніцтві заводу, «Ды сінай будзе» В. Бур'яна — пра жыццц вядомага беларускага паэта Максіма Багдановіча, раман «Выправаданне» М. Аляксеева, апавесць аб жыцці за мяжой М. Садковіча, нарысы і аповяды І. Я. Салодкіна, аповяды І. Даўгапольскага.

Вельмі радасна, што побач з развіццём такіх буйных рэчаў, як раман і апавесць, у беларускай літаратуры за апошні час значна вырасла майстэрства аповядання, а таксама ўзніўся такі багаты і аператыўны жанр, як нарыс.

За гэтыя гады з'явіліся новыя зборнікі аповяданняў Янкі Брыля, Янкі Скрыгана, Ніла Пестрака, Гілея Гуркава, У. Краўчанкі, Я. Васіленкі, А. Васіленкі, Р. Сабаленкі, М. Рагінава, А. Рылькі, П. Кавалёва, І. Нануменкі, І. Дуброўскага, І. Грамоніча, А. Кулакоўскага, А. Асіпенкі, А. Чарнышэвіча, А. Лупсківа, А. Пальчышэвіча і іншых. Німаля ж над

НА ШЛЯХУ СЛУЖЭННЯ НАРОДУ

Даклад старшыні праўлення СП БССР тав. П. У. БРОЎКІ на IV з'ездзе пісьменнікаў

(Працяг. Пачатак на 2-й стар.)

былі б узначаліць гэтую барацьбу, з'яўляюцца слабымі, бездапаможнымі. Аляксей Кулакоўскі намаляваў жыццё нашага селя чорнымі фарбамі, ён стварыў малявак такога жыцця, якое цяжка сабе і ўявіць. Пісьменніку добра вядома, што наша Камуністычная партыя не супраць крытыкі недахопаў у нашым жыцці, яна раіць выкрываць іх з мэтай выпраўлення. Ён так і рабіў у сваіх ранейшых творах, скажам, у той жа «Нявесты», калі агіднае, блэгое выпраўлялася, а перамагла святлае, па-сапраўднаму дадатнае ў жыцці. У «Дабрасельцах» жа створаны малявак такога жудаснага курка, якога не толькі нельга адшукаць у сапраўднасці, але нельга нават і ўявіць.

Справа ў тым, што пісьменнік маляваў, што пазіраў у сваю аповесць усё адмоўнае, чорнае, што было ім бачна і чула за жыццём, але, відаць, і шмат навядуўмаў у выніку напраўлення падыходу да асветлення нашай рэчаіснасці з самага пачатку твора.

Аповесць не вылучаецца і мастацкімі якасцямі. Як кожны фальшывы твор, яна слабая, антымастацкая. Не цікавае чытача тая размерная нагромаджэнне ўсяго жалкіскага, што можна было толькі сабраць асяродку ў адну кучу.

Добра, што сёння Кулакоўскі зразумее сваю памылку, і яшчэ лепш, што зразумее, адкуль чэрпаць сапраўднае матэрыял для сваёй творчасці. Ён пачаў аповесць пра будаўніцтва Новастаробінскага калійнага камбіната.

Мы ганарымся слаўным мінулым нашага народа, яго гераізмам, яго баюмымі справамі, вольна чаму з'яўляюцца такіх твораў, як другая кніга рамана «Векіпаломны дні» Міхася Лынькова радуе кожнага з нас.

З выходам другой кнігі скончыла вялікая апява, прысвечаная партызанскай барацьбе на Беларусі. Асноўныя вартасці рамана ў тым, што аўтару ўдалося ў ім паказаць сапраўды ўсеагульны размах барацьбы беларускага народа супраць фашысцкіх захопнікаў, вялікую арганізуючую ролю Камуністычнай партыі, якая стала на чале баявога ўзброенага руху. Асноўныя вартасці рамана — яскравыя, паўнакроўныя, яны сапраўды нагадваюць нам слаўныя камандзіраў партызанскіх злучэнняў.

Удзяса аўтару паказ сапраўднага народнага героя Беларусі Канстанціна Заслонова, бацькі Мірона. Цікавыя вобразы народных змагароў — старога каласніка Ладунькі, камсамолькі Надзі Кавалевіч і другіх.

Раман-эпіка Міхася Лынькова сустракае нашым чытачам з вялікай цікавасцю. І гэта зразумела, многія з іх знаходзяць у рамана тую рэчаіснасць, у якой ім даводзілася самі змагацца ў часы фашысцкай няволі.

Аднак раман не пазбавіўся і некаторых недахопаў. І другая кніга, як і першая, перанасіла героізм. Наглядзіцца на шырокі паказ усенароднай барацьбы, без некаторых з іх можна было абыйсціся. А то побач з вобразамі яркімі, паўнакроўнымі, сустракаюцца і бледныя, схематычныя. І другая кніга вельмі расцягнутая. Неблага рыса пісьменніка — падае і з'явіўся ў жыцці апісваць дасканальна, скрупулёзна, але разам з тым трэба заўважыць памылкі ў дынаміцы развіцця сюжэта, аб тым, каб увага чытача ўвесь час не паслаблялася.

Заслужанае ўвагу рамана з'яўляюцца празаіца Аркадзя Чарнышэвіча «Світанне», які выйшаў у свет у апошнія гады. Ён зусім заслужана атрымаў добрую ацэнку нашага друку. Твораў аб часах станаўлення Савецкай улады на Беларусі ў нас няма, і раман Аркадзя Чарнышэвіча, які паказвае, як жыла беларуская вёска ў тыя гады, як у ёй магучыя сілы рашуча змагаліся за новае жыццё, супраць старога, аджыўшага, уносіць пэўны ўклад у асветленне гэтага пытання.

Аркадзя Чарнышэвіч з добрым веданнем жыцця паказвае праўдзівую той вёскай, рамонтчыкам, але ў той жа час цяжкі і суровы час.

Можна і трэба гаварыць аб недахопах твора, а яны ў рамана ёсць. Першы буйны твор пісьменніка хварэе і на некаторую перажуржанасць. Ёсць героі, што не атрымалі

свайго належнага асветлення, можна было б абыйсціся нават без асобных раздзелаў, якія не падпарадкаваны агульнай дынаміцы твора, а дадзены як бы асобна. Але важна тое, што асноўныя вобразы якраз вельмі характэрныя для таго складанага часу, выписаны ўдала.

Раман Сабаленка, як празаік, даволі малады. Доўгі час мы ведалі яго як паэта, які, можна сказаць, прадаваў у галіне паэзіі з пераменным поспехам, быў у яго ўдачы, былі і няўдачы. За апошнія гады ён вывілься сабе як празаік і, трэба сказаць, як празаік здольны. Асабліва ўвагу прыцягвае да сябе ягоная аповесць «Юнацтва ў дарозе». Гэтая аповесць уяўляе перад намі даўню перажытае жыццё з яго неацаленай жорсткасцю і смяротнае, малое пачатак дарогі юнакоў першых год рэвалюцыі, якім Савецкая ўлада шырока расцвінула дзверы ў свет. Твор напісаны з добрым веданнем тагачаснага жыцця, які па мове, хоць асобныя вобразы варты былі б і шчыра і дэсправа, галоўным чынам вобраз Пракопа, арганізатара ўлады ў першыя гады рэвалюцыі.

Наблага прапрацавалі паміж з'ездамі і рускія празаікі, якія жывуць у Беларусі. Прыхільна сустрачы чытачом рамана Аляксандра Міронава «Добры дзень, мора».

Актыўна выступае, як празаік, Барыс Бур'ян. Пасля аповесці «Першы снег» з жыцця савецкіх актывістаў, у якой нягледзячы на тое, што аўтару не ўдалося шырока паказаць жыццё, ёсць многа момантаў добрага назірання, Барыс Бур'ян напісаў аповесць «Дзень бухты», прысвечаную жыццю выдатнага беларускага паэта Максіма Багдановіча.

Таварыш! Гэтыя гады, якія я кажаў, былі ўражальнымі на прозу. У сваім дакладзе я не маю магчымасці аналізаваць кожны празаічны твор, але не ўпамінаюць некаторыя з іх а проста не маю права. Кожны з іх заслужвае пэўнае ўвагу.

За гэты час выйшла аповесць А. Алеўкі «Іх першыя сутрачкі сонца», прысвечаная жыццю савецкіх актывістаў і яго аповесць «Паўночны вецер», у якой аўтар выкрывае людзей-карыстаў.

А. Бажко ў аповесці «Верасень» цікава малюе жыццё сялян былой Заходняй Беларусі да іх вызвалення ў 1939 годзе.

Пётр Дудо ў аповесці «Першы салют» расказвае аб гераічных бітвах Савецкай Арміі супраць гітлераўцаў на Арлоўска-Курскіх лугах.

А. Карпук у аповесці і аповяданні пераказвае малое станаўленне жыцця ў заходніх абласцях Беларусі ў першыя пасляваенныя гады.

Надрукавалі свае першыя аповесці А. Марціновіч, Г. Сапрыка, І. Пташнік. Выйшла з друку аповесць нябожчыка Г. Шчарбатава «Шумелі шуміць». У часопісе «Полымя» з'явіліся раманы Івана Сіцова.

Нават просты пералік зборнікаў аповяданняў і нарысаў, якія выйшлі ў нас за гэты час, сведчыць аб буйным развіцці гэтага жанра. Вось асноўныя з іх: «Вачыма друга» і «Сэрца камуніста» Янік Брыды, «Добрыя людзі» А. Валевіча, «Прыязненне» і «Смае акно» Я. Васільевіча, «У Баркоўскае пачуццё» М. Ваданосава, «Рына-Марына» І. Грамовіча, «У вялікай дарозе» І. Гурэскага, «Апавяданні» П. Кавалёва, «Крыгаход» Усевалада Краўчанкі, «Незвычайнае» М. Лупскава, «На берагах Дняпра», «У гарах дажджы» І. Мележа, «Хлопцы-равенскі» І. Навуменкі, «Дзень расце» А. Асіпенкі, «Родныя берагі» А. Пальчэўскага, «Палы і кветкі» М. Пінарача, «Лясная песня» П. Пестрака, «Вячэрні зоры» М. Ракіціна, «Шніце чаромха» А. Рышко, аповяданні Янік Скрыгана, «На роднай зямлі» М. Сяргіевіча, «Жыня зярнят» Р. Сабаленкі, «Суседзі» А. Чарнышэвіча, «Першае спатканне» І. Шамякіна.

Нельга сказаць, што ўсе зборнікі аповяданняў сталі на высокім узроўні, але адно ўпэўнена можна сказаць, што і агульная якасць аповяданняў у нас на Беларусі за апошні час значна ўзнілася.

Ёсць многа аповяданняў, якія заслужваюць таго, каб пра іх пагаварылі на нашым з'ездзе. З году ў год расло апавядальнае майстэрства нашых таварышаў. Вызначаюцца апавяданні І. Мележа, А. Кулакоўскага, І. Грамовіча, Ус. Краўчанкі, А. Чарнышэвіча, Р. Сабаленкі і многіх другіх нашых таварышаў. Тут і «У гарах дажджы» І. Мележа, «Дванаццаты жорсткі» А. Кулакоўскага, «Рына-Марына» І. Грамовіча, «А ўсе ж такі яны выраслі» П. Пестрака, «Семнаццатая вясна» І. Навуменкі. Цікавыя аповяданні, але, нажаль, мала піша М. Ткачоў.

Але трэба сказаць, што побач з цікавымі, хвалюючымі апавяданнямі з'яўляюцца ў нашых газетах і часопісах многа і такіх, якія вельмі паўвухаюна палыходзяць да паказу жыцця. Тамай апавядання выбіраюць якую-небудзь дробязь у жыцці, заўважваюць ягоныя дробязі бытавізму. Часта яны бываюць падобнымі адно на другое.

Добрым прыкладам для ўсёй нашай літаратуры ў жанры апавяданняў і нарысаў з'яўляецца праца Янік Брыды. Яго апавяданні «Надзі на зруб», нарыс «Сэрца камуніста» напісаны з сапраўдным майстэрствам і з глыбокім веданнем жыцця. Уменне адарваць галоўнае, вострая назіральнасць, сакавітая народная мова — усё гэта надае творам Янік Брыды сапраўды моцнае гучанне.

З вялікаю ўвагаю да апавяданняў ставіцца і Янік Скрыган. Яго апавяданні заўсёды пераказальныя, бо яны пабудаваны на праўдзвым, жыццёвым матэрыяле. Пісьменнік нешматслоўна і з вялікаю ўвагаю ставіцца да сваіх твораў.

Аб нашай прозе, якая па-сапраўднаму значна вырастае, можна было б многа і многа гаварыць. І ж хацеў у сваім аглядзе дасягнуць толькі некалькіх думак. Першае, гэта тое, што час пачаў III і IV з'ездамі пісьменніцкай рэспублікі быў надзвычайна ўражальным на прозу. Выйшла мала раманцаў, аповесцей, зборнікаў, аповяданняў.

Другое, што вельмі важна, — пераважна большасць нашых празаічных твораў прысвечана сучаснаму жыццю і побач з адлюстраваннем жыцця калгаснай вёскі вышэй уяўляе паказ жыцця рабочага класа рэспублікі.

Трэціе — бясспрэчны рост майстэрства, агульны ўздым узроўню нашай прозы, асабліва творчасці асобных майстроў. Усё гэта, вядома, не прычына таму, што авалоданне сапраўдным майстэрствам і павышэнне якасці нашых твораў для многіх і многіх пісьменнікаў з'яўляецца вельмі надзейнай задачай.

КАЛІ СУСТАВІЦЬ тое, што зроблена ў III і IV з'ездах, з тым, што зроблена празаічнымі твораў прысвечаных сучаснаму жыццю і побач з адлюстраваннем жыцця калгаснай вёскі вышэй уяўляе паказ жыцця рабочага класа рэспублікі.

Трэціе — бясспрэчны рост майстэрства, агульны ўздым узроўню нашай прозы, асабліва творчасці асобных майстроў. Усё гэта, вядома, не прычына таму, што авалоданне сапраўдным майстэрствам і павышэнне якасці нашых твораў для многіх і многіх пісьменнікаў з'яўляецца вельмі надзейнай задачай.

З'явілася многа новых здольных маладых імён у паэзіі: М. Ароўка, Р. Бардулін, І. Бурсаў, В. Зыблеў, Ю. Свірко.

Цікавай падзеяй у нашай паэзіі за апошнія гады з'явілася новая кніжка вершаў Максіма Танка «След бліскавіцы», у якой сабраны яго вершы, напісаныя паводле ўражанняў з паездкаў за мяжу, і вершы апошніх год, прысвечаныя розным галінам нашага жыцця.

Паэт уладае зайдзёнага якасцю бачыць пэўнае на ўсім шматгранным нашым жыцці, знаходзіць магчымасць сказаць сваё слова мастакам аб рэчах, здавалася б, зусім будзённым. У новую кніжку М. Танка ўваходзяць творы за некалькі год. Тут і ўспаміны дзяцінства, і вершы пра сённяшні дзень: пра працу і забавы моладзі, пра стаўленне паэта да падзеі сучаснасці, і ўспаміны пра падзвіжыяныя жыццё ў былой Заходняй Беларусі, вершы пра саброры па турэмнай вайны, вершы пра каханне і вершы павучальныя для дзяцей. Але пра што б паэт ні пісаў, ён піша з вялікім настроем, з яскравымі і пэўнымі адносінамі да ўсяго таго, пра што ён піша.

І сапраўды, Максім Танк паказвае нам аб'ектыўна заходні свет вачыма савецкага грамадзяніна-патрыята. Пра што б ні пісаў ён: пра Стаўкіно ці Галадзіно, пра Парыж ці Рым, пра Капры ці Саранта, пра Рамбранта, пра Рыбачоў ці малявак — на ўсё ён глядзіць вачыма і сэрцам будзёнага чалавека, добра выхаванага Савецкай уладай, які, захапляючыся здабыткамі сусветнай культуры, заўважыць дабрыню сваёй вялікай Радзімы.

«След бліскавіцы» Максіма Танка — буйнае дасягненне ўсёй беларускай савецкай паэзіі.

Было б няправільна, калі б мы зацікавілі ўсе вершы гэтага зборніка ў безаборныя. Ёсць у зборніку вершы слабежныя і часамі неглыбокія, як, скажам, «У алей парку», «Нам ты кожны заплятаеш... Трапляецца часамі, хоць і вельмі радка, абыхавае стаўленне да мовы. Так, напрыклад, слова — «аказалася» — відэочынны празаізм у паэтычным радку.

За гэтыя гады ўзрос, набыў стаўласці і шырокую папулярнасць паэтычны голас Пімена Панчанкі. Чытаць добра знаёмым з ухваляваным паэтычным голасам Панчанкі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, калі суровыя абставіны жыцця па-сапраўднаму загартвалі яго музу, навунылі слова паэта быць простым, шчырым, суровым і заўсёды служыць свайму народу.

Вось гэтую сваю асноўную якасць — існаць пра тое, што больш за ўсё сягоння хваліць савецкага чалавека, існаць «паўчыццём» вялікай акадэміцы за сваё майстэрства — і ўдасканаліў за гэтыя гады Пімен Панчанка. Уменне гэтага зяішчы тое, казавіць аб, здавалася б, звычайным, і зрабіць пры гэтым глыбокі вывад — выдатная якасць паэта.

Паэзія Пімена Панчанкі абдымае вельмі шырокі круг тэм. Ягоныя паэтычныя пошукі не смяняюцца толькі на сваім недалёкім куртку. У яго мы бачым побач з вершамі пра Мінск вершы пра Валгу, побач з вершамі пра Кіев вершы пра Ала-Тау, побач з вершамі пра Палессе вершы пра Ленінскія горы.

І пра ўсё гэта ён піша з вялікім хваленнем і з паўчыццём пэўнай акадэміцы за якасць сваёй працы перад чытачом. Бадай, ніводзін з нашых паэтаў так часта не правірае сабе на гэтай неабходнасці. Неадрама аб задачах сваёй працы ён гаворыць.

Пра ўсё расказваць бы з суроваю ласкаю — Пра шчасце і смутак, пра радасць і гнёт, А слова часамі прыглушана — брагае, І песні няма той, якой бы хацеў.

Суровая патрабавальнасць характэрна для ўсёго творчасці паэта Пімена Панчанкі. І гэта ў значнай ступені і вызначае той заслужаны поспех, якім карыстаюцца вершы Пімена Панчанкі ў нашага чытача.

З далёкіх дарог накіт Еўропы, па якіх яны, як і Максіму Танку, даяляцца праехаць турэстам, ён вырнуўся не толькі з цікавымі ўражаннямі для сабе, а прывёз ухваляваюнаму паэму «Патрыятычную песню».

Не многа ў нас створана паэм за гэты час: «Таварыш Саша» і першая частка вершаванай аповесці «Раман Шалпыка» Аляксее Зарыцкага, невялікая лірычная паэма «Палыне чорнае» і «Перад імем любові» Уладзіміра Дубоўкі, «Лёгкі хлеб» і «Ясныя водбліскі» Антона Валевіча, «Другі пачатак» Аляксея Русецкага.

Аляксей Русецкі выступае з эпічнай паэтычнай рэччу ўпершыню. Ёсць у яго творы сваё добрае і адмоўнае якасці. Паэма невялікая па памеры, яна і не протонуе на шматбачны паказ нашага жыцця, хоць трэба сказаць, сюжэт не мог бы нашай больш складаным. Добра, што Аляксей Русецкі сваю паэму прысвечыў нашай тэхнічнай інтэлігенцы, будаўнікам горада, пра якіх, нажаль, нашы паэты вельмі палютаў не пісалі. Напісана яна з веданнем умоў працы творчай тэхнічнай інтэлігенцы, з добрым адчуваннем усёй прыгожасці і велічы будаўніцтва горада.

Вершы ў паэме мужны, энергічны. І хоць яна прысвечана справам архітэктуры, тэхнікі, будаўніцтва, не абязжарана рознымі тэхнічнымі тэрмінамі. Аўтар умеў аздабляе будаўніцтва малюнкамі прыроды.

Але ў творы ёсць і недахопы. Паэма хоць невялікая, але ўсё ж крыху расцягнутая. Сюжэт яе неглыбокі. Ёсць у паэме і надуманае.

«Раман Шалпыка» — першая частка вершаванай аповесці «Раман Шалпыка» Аляксее Зарыцкага, невялікая лірычная паэма «Палыне чорнае» і «Перад імем любові» Уладзіміра Дубоўкі, «Лёгкі хлеб» і «Ясныя водбліскі» Антона Валевіча, «Другі пачатак» Аляксея Русецкага.

Аляксей Русецкі выступае з эпічнай паэтычнай рэччу ўпершыню. Ёсць у яго творы сваё добрае і адмоўнае якасці. Паэма невялікая па памеры, яна і не протонуе на шматбачны паказ нашага жыцця, хоць трэба сказаць, сюжэт не мог бы нашай больш складаным. Добра, што Аляксей Русецкі сваю паэму прысвечыў нашай тэхнічнай інтэлігенцы, будаўнікам горада, пра якіх, нажаль, нашы паэты вельмі палютаў не пісалі. Напісана яна з веданнем умоў працы творчай тэхнічнай інтэлігенцы, з добрым адчуваннем усёй прыгожасці і велічы будаўніцтва горада.

Вершы ў паэме мужны, энергічны. І хоць яна прысвечана справам архітэктуры, тэхнікі, будаўніцтва, не абязжарана рознымі тэхнічнымі тэрмінамі. Аўтар умеў аздабляе будаўніцтва малюнкамі прыроды.

Але ў творы ёсць і недахопы. Паэма хоць невялікая, але ўсё ж крыху расцягнутая. Сюжэт яе неглыбокі. Ёсць у паэме і надуманае.

«Раман Шалпыка» — першая частка вершаванай аповесці «Раман Шалпыка» Аляксее Зарыцкага, невялікая лірычная паэма «Палыне чорнае» і «Перад імем любові» Уладзіміра Дубоўкі, «Лёгкі хлеб» і «Ясныя водбліскі» Антона Валевіча, «Другі пачатак» Аляксея Русецкага.

Аляксей Русецкі выступае з эпічнай паэтычнай рэччу ўпершыню. Ёсць у яго творы сваё добрае і адмоўнае якасці. Паэма невялікая па памеры, яна і не протонуе на шматбачны паказ нашага жыцця, хоць трэба сказаць, сюжэт не мог бы нашай больш складаным. Добра, што Аляксей Русецкі сваю паэму прысвечыў нашай тэхнічнай інтэлігенцы, будаўнікам горада, пра якіх, нажаль, нашы паэты вельмі палютаў не пісалі. Напісана яна з веданнем умоў працы творчай тэхнічнай інтэлігенцы, з добрым адчуваннем усёй прыгожасці і велічы будаўніцтва горада.

«Раман Шалпыка» — першая частка вершаванай аповесці Аляксея Зарыцкага. Яшчэ цяжка гаварыць аб гэтай рэчы, бо калі судзіць па тым, што надрукавана, гэта толькі завязка буйнага твора, які задуманы аўтарам. Імперыялістычная вайна, лёснака ў палоне, яго неадарованы ўдзік, няўдамы і, нарэшце, удалы. Малюнкі таго, як жыў народ пры цары, малюнкі таго, якім быў нямецкі народ пры кайзерах. Ёсць трапны характэрныя, асабліва вобраз нямецкага фельдфебеля, але ўсё дзеянне разгортваецца, мне здаецца, крыху замаруджана.

Што сказаць аб вершы Зарыцкага? Ён майстарскі. Рач рухавіца ўпэўнена, хоць крыху і паўласна. Часамі, здаецца, аўтар зярне карыстацца празаізмамі. Але ці не лістаўна многа іх?

Я не хачу падрабязна смяняцца на паэме Аляксея Зарыцкага «Таварыш Саша», аб якой ужо ямаля гаварылася ў нашым друку. Паэма прысвечана гераічнай барацьбе партызан у былой Заходняй Беларусі. Вобраз Сашы — адважнага юнака, падазрэнны ў ліра-эпічным плане, хваліць нашага чытача.

Антон Валевіч за гэты час напісаў дзве невялікія паэмы «Лёгкі хлеб» і «Ясныя водбліскі». Яны ўспрымаюць тым перахыткі з сям'янамі, якія, на жаль, яшчэ ўласцівы некаторым савецкім людзям. Нельга сказаць, што гэта глыбокі творы, але яны робяць карыснае справу, даволі востра б'ючы ў тое, што перашкаджае нам, як належыць, рухуца наперад.

Ядвіга Антон Валевіч скончыў першую частку новай вялікай паэтычнай рэчы, але пра яе размова будзе пасля яе надрукавання.

За апошні час у нас з'явіліся яшчэ дзве невялікія паэмы Уладзіміра Дубоўкі «Чорны стурнеу да берагоў» і «Перад імем любові». Абедзве яны сведчаць аб тым, што паэт не згубіў лепшыя якасці сваёй паэзіі, умення лірычна, усхвалявана перадаць свае пачуцці. У абедзвюх невялікіх паэмах аўтар стварыў удалыя вобразы партызаннай мужнасці і гераізму нашага народа ў час цяжкіх выпрабаванняў.

Трэба сказаць, што пры ўсім тым добрым, што ў нас з'явілася ў галіне паэзіі ў параўнанні з буйнымі празаічнымі творамі, зроблена відэочынна недастаткова. Мала па-сапраўднаму шырокіх эпічных паэтычных палютаў, якія б усебакова адлюстравалі нашы жыццё, паказвалі гераізм савецкага чалавека. Засмучае і тое, што суровы зрэнне галоўнае вельмі мала прысвечана нашаму сучаснаму жыццю.

Ніхто не адмаўляе патрэбы ў асветленні гістарычнага мінулага нашага народа, яно яшчэ даўдэка не атрымаў свайго належнага ўвабавлення ў паэзіі, але вельмі шкада, што тое яляка, што стварэнне савецкім людзям сёння, не знаходзіць належна адлюстравання ў буйных паэтычных творах.

Плэна і разнастайна працаваў дэяс Максім Лужанін. Ягоныя вершы аб партыі і аб дні Кастрычніка характэрны сваім непасрэдным успрыманнем і шчырацю.

Вершы апошняга часу пра Чахалавікі і пра наша сучаснае жыццё сведчаць аб паэтычнай сталасці паэта, аб удакладненні яго майстэрства, аб тым, што творцае аблічча яго ўсё больш прыцягвае да сябе ўвагу нашага шырокага чытача.

Максім Лужанін — паэт разнастайны. У яго вельмі знойдзецца цікавыя лірычныя творы: вершы грамадзянскага пафосу, сатырычныя рэчы і тэксты для песень, радкі, якія натхненны прыгожасцю ваколяў і якія суровы б'ючыю неадхопы ў жыцці — усё гэта добрае якасць яго паэзіі.

За апошні час выйшла многа зборнікаў выбранных твораў. Трэба сказаць, што многія з таварышаў да аўбору сваіх ранейшых рэччу для ўключэння ў гэтыя зборнікі паставіліся даволі сурова, хоць, можа, варты было б некаторым з іх яшчэ больш патрабавальна паліцыі да асобных твораў. Засталіся яшчэ некаторыя творы, якія на сваіх якасцях маглі б і не ўключэння ў выбары.

Выйшаў адомітнік Андрэя Аляксандравіча, які падагуляе яго шматгрудную працу. Паэт адарбаў з усёго напісанага ім, тое, што на яго ўдзяла галоўнае найбольш цікавым для чытача. І ў зборніку сапраўды сабраны лепшыя творы паэта. Ёсць там раннія вершы, у якіх з камсамольскім запалам паэт славіў навакольнае жыццё, удалыя вершы, прысвечаныя гораду, якія адлюстравалі паэтычныя творы, якія адлюстравалі напружаную працу савецкага народа ў гады першых пяцігодкаў.

Хацелася б, каб побач з такімі пафаснымі вершамі з'яўлялася і паэта і больш вершы, прысвечаныя канкрэтным з'явам сённяшняга жыцця, а асабліва жыццю і побыту савецкага чалавека.

Вершы Кастуса Кірэнікі па-ранейшаму палітычна адчуваюцца на падзеі сённяшніх дзён. Ніводна падзея, якая глыбока хваліць савецкага чалавека, не застаецца незаўважанай паэтам.

Ён зрабіў многа за апошні час, і вершы яго якраз найбольш свечовае адчуваюцца на нашай падзеі. Прыгадаўся, як трапіў і як глыбока і палітычна ў дні, калі рэвалюцыя імянулася рэччу дзямі нашым радку, вызначыў Кірэніка месца паэта ў савецкім страі. Мне хочацца яшчэ раз прысвечыць гэтыя дзюдыны радкі:

Я знаю шчыра: свет да шчасця прыдзе, І я тых дзён — шчаслівых дзён гарніст! Калі мяне мой вораг не навядзе, Дык значыць — я сапраўды камуніст!

«Раман Шалпыка» — першая частка вершаванай аповесці «Раман Шалпыка» Аляксее Зарыцкага, невялікая лірычная паэма «Палыне чорнае» і «Перад імем любові» Уладзіміра Дубоўкі, «Лёгкі хлеб» і «Ясныя водбліскі» Антона Валевіча, «Другі пачатак» Аляксея Русецкага.

Аляксей Русецкі выступае з эпічнай паэтычнай рэччу ўпершыню. Ёсць у яго творы сваё добрае і адмоўнае якасці. Паэма невялікая па памеры, яна і не протонуе на шматбачны паказ нашага жыцця, хоць трэба сказаць, сюжэт не мог бы нашай больш складаным. Добра, што Аляксей Русецкі сваю паэму прысвечыў нашай тэхнічнай інтэлігенцы, будаўнікам горада, пра якіх, нажаль, нашы паэты вельмі палютаў не пісалі. Напісана яна з веданнем умоў працы творчай тэхнічнай інтэлігенцы, з добрым адчуваннем усёй прыгожасці і велічы будаўніцтва горада.

